

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 1280/12</i>
------------------	------------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **21 maja 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda
	Sędziowie:	SSA Alicja Podczaska (spr.) SSO del. Ewa Preneta-Ambicka
	Protokolant	sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **21 maja 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **S. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad chorym dzieckiem

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawczynię

od wyroku **Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu**

z dnia **13 listopada 2012 r.** sygn. akt **III U 345/12**

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu.

Sygn. akt III AUa 1280/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2009 r., sygn. akt III U 1061/09, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu oddalił odwołanie wnioskodawczyni od decyzji ZUS Oddziału w R. z dnia (...) r., odmawiającej S. P. prawa do wcześniejszej emerytury,

przyznanej w oparciu o przepisy rozporządzenia RM z dnia 15.05.1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi, wymagającymi stałej opieki.

W dniu 3 kwietnia 2012 r. do Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu wpłynęła skarga wnioskodawczynie o wznowienie – na podstawie art. 401¹ kpc – postępowania zakończonego powyższym wyrokiem. Skarżąca domagała się wznowienia postępowania i uchylenia wyroku z dnia 28 grudnia 2009 r. w całości.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że wznowienie postępowania w związku z wątpliwościami, co do wiarygodności treści zaświadczenia lekarskiego, dotyczącego stanu zdrowia dziecka, które dało podstawę do przyznania prawa do emerytury decyzją z dnia 9 listopada 1998 r. jest krzywdzące i niezgodne z zasadami współżycia społecznego.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. akt K 5/11, Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z art. 2 oraz z art. 67 Konstytucji art. 114 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, na mocy którego organ rentowy wydał decyzję, pozbawiającą wnioskodawczynie prawa do emerytury z tytułu opieki nad chorym dzieckiem. Zatem wnioskodawczynie została bezpodstawnie – bo w oparciu o niekonstytucyjny przepis – pozbawiona prawa do należnego świadczenia.

W odpowiedzi na skargę wnioskodawczynie o wznowienie postępowania organ rentowy wniósł o jej oddalenie, podnosząc że w sprawie nie zachodzi ustawowa przesłanka wznowienia postępowania. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, że ponowna ocena uprawnień wnioskodawczynie do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem w postępowaniu przed ZUS, jak i przed kontrolującym decyzję sądem nastąpiła w istocie na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zezwalającego na takie działanie po ujawnieniu nowych okoliczności lub przedstawieniu nowych dowodów.

Sąd ubezpieczeń społecznych jest sądem merytorycznym, badającym sprawę niejako od początku i niezależnie od utraty mocy prawnej przez przepis art. 114 ust. 1 a ustawy emerytalnej, dlatego orzekając obecnie w sprawie sąd nie może pominąć okoliczności dotyczących przebiegu leczenia i stanu zdrowia syna wnioskodawczynie ustalonych m. in. na podstawie opinii lekarza sądowego, wskazujących na istnienie przesłanek uzasadniających odmowę wnioskodawczynie prawa do emerytury. Gdyby zatem rozważać nawet ewentualność, że w sprawie zachodzi wskazywana przez wnioskodawczynię podstawa wznowienia postępowania sądowego, w ocenie organu rentowego nie ma ona wpływu na zasadność prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z dnia 28 grudnia 2009 r., III U 1061/09, gdyż rozstrzygnięcie to odpowiada prawu. Istotne znaczenie dla potwierdzenia zasadności zapadłego w sprawie wyroku. ma również charakter pobieranego przez wnioskodawczynię świadczenia, które nie jest stałe i nieutralne, a ustanie jednej z niezbędnych przesłanek prawa powoduje jego ustanie.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt III U 345/12 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu oddalił skargę.

Sąd na podstawie dowodu z opinii biegłych z zakresu pulmonologii i psychologii ustalił, że Ł. P., ur. (...), cierpiał na alergiczny nieżyt nosa, nawracające infekcje górnych i dolnych dróg oddechowych oraz na wadę wymowy, a jego stan zdrowia nie uzasadniał wcześniejszego przejścia matki na emeryturę. Dalej Sąd ustalił, że syn wnioskodawczynie ukończył technikum i obecnie pracuje zawodowo. W ocenie prawnej znalazło się stwierdzenie Sądu, że art. 401¹ kpc utracił moc z dniem 4.11.2005 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27.10.2004 r., jako niezgodny z art. 190 ust. 4 w związku z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawczynie domagała się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia kosztów według norm przepisanych, zarzucając naruszenie prawa procesowego, a to art. 412 § 2 kpc, poprzez oddalenie skargi o wznowienie postępowania, zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z dnia 28 grudnia 2009 r., III U 1061/09, na skutek stwierdzenia, że uznanie wyrokiem TK z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. akt K 5/11 przepisu art. 114 ust. 1a za niekonstytucyjny, nie pozbawia organu rentowego narzędzia do weryfikacji świadczenia w oparciu o art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS, a także naruszenie prawa materialnego, a to art. 5 kc w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 6 tej Konwencji, poprzez dopuszczenie do naruszającej zasady współżycia społecznego i zaufania jednostki do państwa, sytuacji braku pewności prawa.

W uzasadnieniu apelująca podniosła, że bezpodstawne jest stanowisko Sądu, że art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie stanowił samodzielnej podstawy do wznowienia postępowania, na skutek pojawienia się nowych faktów lub dowodów. Ponadto wnioskodawczyni powołała się na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 2 listopada 2012 r., w sprawie nr 15435/04 P. przeciwko Polsce, w którym Trybunał przyznał odszkodowanie, oceniając negatywnie działalność organów rentowo – ubezpieczeniowych i regulację prawną pozwalającą odebranie emerytury przyznanej w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem bez jakiegokolwiek okresu przejściowego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja wnioskodawczyni jest uzasadniona , co skutkuje wydaniem orzeczenia kasatoryjnego przez Sąd drugiej instancji .

Przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym była zasadność skargi o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem SO w Tarnobrzegu z dnia 28 grudnia 2009 r. sygn. akt III U 1061/09 oddalającego odwołanie S. P. od decyzji ZUS z (...)

W decyzji tej organ rentowy na podstawie art. 114 ust 1 ustawy z 17 grudnia 1997 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2004 nr. 39 poz. 353 ze zm.) ponownie rozpoznał uprawnienie wnioskodawczyni do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki , uchylając własną decyzję z 9.11.1998 r. o przyznaniu emerytury .

Równocześnie ZUS wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty świadczenia od 1.10.2009 r.

W skardze o wznowienie postępowania określono podstawę prawną: art. 401¹ k. p. c. z powołaniem na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 28 lutego 2012 r. sygn. akt K 5/11 .

Sąd Okręgowy rozpoznał więc przedmiotową sprawę w trybie wznowieniowym przewidzianym w art. 401¹ k. p. c. W pierwszej kolejności winien więc sprawdzić , czy skarga z uwagi na wymogi formalne z art. 409 kpc jest dopuszczalna .Jeżeli tak , przeprowadzić postępowanie merytoryczne dotyczące zasadności skargi . Treść art. 412 § 2 k. p. c. określa , jaki rodzaj orzeczeń sąd wydaje w zależności od wyniku przeprowadzonego postępowania w tym trybie .

Tymczasem Sąd Okręgowy z niezrozumiałych przyczyn powtarzając postępowanie dowodowe , jakie zostało już przez ten sąd przeprowadzone w roku 2009 wydał orzeczenie merytoryczne : oddalając skargę .

Treść uzasadnienia wyroku , wskazuje natomiast na brak możliwości rozpoznania skargi , a to z uwagi na niekonstytucyjność przepisu wskazanego jako podstawa prawna zgłoszonej skargi , a to art. 401¹ k. p. c.

Pomijając oczywistą wadliwość tego ostatecznego stwierdzenia , Sąd Okręgowy sporządził uzasadnienie wyroku pozostające w oczywistej sprzeczności z treścią zawartego w nim rozstrzygnięcia . Dlatego w ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok Sądu pierwszej instancji nie poddaje się kontroli instancyjnej . W tej sytuacji koniecznym stało się wydanie orzeczenia kasatoryjnego w trybie art. 386 § 4 k. p. c.

Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę w pierwszej kolejności rozstrzygnie , czy z uwagi na wymóg spełnienia przesłanek formalnych z art. 409 k. p. c. skarga jest dopuszczalna .

W przypadku rozstrzygnięcia pozytywnego powyższej kwestii Sąd Okręgowy rozpozna merytorycznie skargę , co nie oznacza powtórzenia postępowania odwoławczego przeprowadzonego przez ten Sąd w roku 2009.

W istocie postępowanie Sądu będzie sprowadzało się do oceny, czy w sytuacji prawnej spowodowanej wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 28 lutego 2012 r. w sprawie K 5/11, a więc po derogacji z systemu prawnego niekonstytucyjnego przepisu art. 114 ust 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy był uprawniony do wydania decyzji z 18.09.2009 r. – będącej przedmiotem sporu zakończonego wydaniem przez SO w Tarnobrzegu wyroku z dnia 28 grudnia 2009 r. sygn. akt III U 1061/09.

Przy rozstrzygnięciu tej kwestii pomocnym jak się wydaje będzie pogląd SN wyrażony w uchwale 7 sędziów z 5 czerwca 2003 r. sygn. akt III UZP 5/03 (publ. LEX nr 78493), stwierdzającej, że odmienna ocena dowodów dołączonych do wniosku o emeryturę lub rentę przeprowadzona przez organ rentowy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej świadczenie nie jest okolicznością uzasadniającą wszczęcie z urzędu postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczeń.

W świetle tej uchwały nie jest dopuszczalne ponowne ustalenie prawa do świadczeń tylko z tej przyczyny, że organ rentowy w wyniku ponownej oceny dowodu uzna go za niewiarygodny, lub też budzący poważne wątpliwości, co do jego wiarygodności i przeprowadzi postępowanie dowodowe w celu ponownego sprawdzenia stwierdzonych tym dowodem okoliczności.

W niniejszej sprawie jest niesporne, że podstawą wszczęcia ponownego postępowania w sprawie na podstawie art. 114 ust 1 i 1a ustawy emerytalno – rentowej, było stwierdzenie w 2009 r. lekarza orzecznika ZUS, że schorzenie syna wnioskodawczyni nie wskazuje na upośledzenie sprawności organizmu w stopniu wymagającym stałej opieki i pozwalającym zaliczyć je do chorób wymienionych w rozporządzeniu RM z 15 maja 1989 r. Podczas ponownego rozpoznania sprawy należy zatem wyjaśnić wątpliwości, czy wydając sporną decyzję ZUS dysponował nowymi dowodami w rozumieniu art. 114 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ustalenia wymaga również sytuacja wnioskodawczyni, dotycząca jej zatrudnienia przed i po nabyciu prawa do emerytury i perspektywa osiągnięcia dochodów po pozbawieniu jej prawa do emerytury. Przy rozważaniu tej kwestii pomocnym mogą być wskazania zawarte w wyroku SN z 24 marca 2011 r. sygn. akt I UK 317/10 (publ. LEX nr. 1130 858).

Z uwagi na to, iż rozstrzygnięcie sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości zarówno w zakresie formalnych przesłanek dopuszczalności wznowienia postępowania w trybie art. 401¹ k. p. c., jak i ewentualnego merytorycznego rozstrzygnięcia kwestii zasadności zgłoszonego odwołania od spornej decyzji ZUS z dnia 18.09.2009 r., powyższe skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku w trybie art. 386 § 4 k. p. c.